

Ekonomin

Otacksamhet är världens lön. Så kan nästan de budgetansvariga inom tre-partiregeringen känna. Rödpennan har fått gå hårdare fram än någonsin bland anslagsäskandena. Denna gång har mullret från budgetdepartementet inte bara varit munväder. En lång rad statliga verk och myndigheter får se sin verksamhet nedskuren med 2 procent i reala termer. Inte ens det heliga arbetsmarknadsverket har fått gå fri. Av begärda 1 350 nya tjänster får man 100 och det sägs dessutom att AMS skall spara 1 procent på sina förvaltningsutgifter.

För första gången på decennier ökar de samlade offentliga utgifterna mindre än den beräknade tillväxten av bruttonationalprodukten eller med andra ord, den statliga och kommunala andelen av det svenska folkushållet fortsätter inte att växa på den enskilda sektorns bekostnad. Särskilt återhållsam är staten, som enbart ökar sin konsumtion med 0,2 procent, medan kommunerna fortsätter att hålla en alltför hög expansionstakt; plus 4 procent.

Denna budget, som kostat sådan möda, har emellertid inte mötts med applåder. Olof Palmes utfall om den allmänna borgerliga ansvarslösheten är i detta sammanhang mindre intressant. Men kommentarerna har varit avvaktande, ja, to m kritiska i stabilt borgerliga tidningar. En förklaring till den bristande entusiasmen är säkert att söka i budgetunderskottet. Besparingsåtgärderna imponerar mindre när budgetunderskottet ändå hamnar på förfärande 55 miljarder, industridepartementets särpropositioner om varv, statliga företag m m inräknade.

En annan förklaring till den uteblivna

glädjen är säkert att söka i den oro som finns hos såväl invigda som oinvigda över de kommande årens ekonomiska utveckling. Finansplanen visar goda siffror för ekonomin under 1979. Gösta Bohmans svångrempolitik gav utdelning. Under 1979 gick det mesta bra: tillväxt, industriinvesteringar, export. Även i internationell jämförelse har Sverige hävdat sig väl. Men håller finansplanens försiktigt optimistiska siffror för 1980?

Mycket tyder på att så inte blir fallet. Prognoserna för tillväxten inom OECD-området – våra viktigaste exportländer – har under senaste tid justerats ner till magra plus 1 procent i BNP-tillväxt. Det är också svårt att hitta underlag för den beräknade relativt goda exportutvecklingen i den senaste konjunkturbarometern. Enligt den undersökningen växer inte längre de svenska företagens orderböcker. Går exporten sämre ökar underskottet i bytesbalansen. Det kommer det säkert dessutom att göra på grund av ytterligare oljeprishöjningar. Det är intressant att notera, att så framgångsrik var regeringens devalveringspolitik, att hade det inte varit för prisökningen på oljan hade vi haft ett överskott i handelsbalansen också 1979 och inte bara 1978. För 1980 räknar finansplanen med ett underskott i bytesbalansen på cirka 12 miljarder. Det är mycket möjligt att siffran snarare blir bortåt 18 miljarder, vilket i sin tur medför ett ökat utländskt upplåningsbehov. Finansplanens beräkningar av löneutveckling och inflations-takt är likaledes optimistiska.

Om de kritiska synpunkterna på regeringens budget varit många har de konstruktiva alternativa förslagen samtidigt varit få. Sve-

rige befinner sig i dag i en näst intill låst situation på den ekonomiska politikens område. Efter de många åren av oavbruten of-fentlig expansion är vi nu i ett läge där skat-tetaket är nått och vi i stället måste satsa på näringslivet och exporten. Och det skall vi göra i en situation när vårt gamla försprång från andra världskriget är borta och svensk industri tappat de flesta av sina konkurrens-fördelar. Den ständigt stigande oljenotan gör samtidigt att våra ansträngningar att minska underskottet i handelsbalansen kom-mer på skam. Den oljeskrub som hela väst-världen sitter i gör dessutom att alla vill öka sin export, vilket självfallet försvårar Sveri-ges möjligheter att öka sina marknadsan-delar.

Än så länge är inte Sveriges utländska upplåning direkt bekymmersam. En jämfö-relse med de nordiska grannländerna är in-tressant. Under 1979 växte vår utlandsskuld till att uppgå till 4,6 procent av BNP. Samma siffra för Finland är 15,9, för Danmark 21,5

och för Norge över 40 procent. Men Norge är ett särfall, då man med hjälp av oljein-komster snart kan börja betala ner utlands-lånen. Mera rättvisande är att jämföra Sveri-ge med Danmark, som ju enligt statsminister Anker Jørgensen nu har nått den absoluta gränsen för hur mycket landet kan låna ut-omlands. Till Danmarks nivå har Sverige en bit kvar, men marschen utför kan gå raskt. Den upplåning vi troligen tvingas till under 1980 kan föra upp vår utlandsskuld till 10 procent av BNP och hur blir sedan utveck-lingen under 1981, som troligen blir ett låg-konjunkturår?

Som situationen ser ut för Sveriges del i dag kommer de första åren på 80-talet att bli mycket besvärliga, ja, rentav krisartade. Tvi-ting kan komma denna pessimistiska förut-sägelse på skam: en större inneboende styr-ka hos det svenska näringslivet än vi i dag anar och ett större politiskt mod hos rege-ringen än den hittills gett prov på.